

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА «ЗРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА. 8 КЛАС»
Галузь: мовно-літературна
для ЗСО (або класів/груп) з українською мовою навчання;
для ЗСО (або класів/груп) з мовами навчання корінного народу або національної меншини

Авторський колектив:

Снегірьова Валентина Василівна – Інститут педагогіки НАПН України, старший науковий співробітник відділу навчання мов національних меншин і зарубіжної літератури, кандидат педагогічних наук (науковий керівник);

Бушакова Оксана Валеріївна – Ліцей №4 міста Могилева-Подільського Могилів-Подільської міської ради Вінницької області, вчитель-методист;

Горобченко Ірина Вікторівна – Центр професійного розвитку педагогічних працівників відділу освіти Горішньоплавнівської міської ради Полтавської області, директор, учитель-методист зарубіжної літератури;

Каєнко Олександр Васильович – Новоукраїнський ліцей «Лідер» Новоукраїнської міської ради Кіровоградської області, вчитель-методист, Заслужений вчитель України

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма «Зарубіжна література» для 8 класу закладів загальної середньої освіти розроблена відповідно до Концепції Нової української школи (2016), Закону України «Про освіту» (2017), Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898, модельної навчальної програми «Зарубіжна література. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Снегірьова В.В., Бушакова О.В., Горобченко І.В., Каєнко О.В.) і реалізує засадничі освітні принципи цих державних документів. Відповідно до державної освітньої політики в програмі реалізовано такі *підходи* у викладанні зарубіжної літератури в основній школі:

особистісно-орієнтований підхід, що має на меті розкриття індивідуальності кожного учня через навчання як самостійну і значущу для нього діяльність. Пропонована програма спрямовує вчителя-словесника на побудову такого педагогічного процесу вивчення зарубіжної літератури, який запускав би механізми розвитку та функціонування всебічно розвинутої особистості, людини з морально-етичними принципами, громадянина-патріота, інноватора, здатного цінувати світ і життя і покращувати їх;

компетентнісно-діяльнісний підхід реалізується через ключові компетентності, наскрізні вміння, знання і ставлення, прописані в стандарті й конкретизовані в програмі як види навчальної діяльності на уроках зарубіжної літератури й очікувані предметні й метапредметні результати навчання;

соціокультурний підхід забезпечується шляхом залучення в процесі вивчення програмових творів знань історико-культурного і соціокультурного характеру, які допоможуть учням осмислювати й оцінювати художні твори як культурні явища, як особливий спосіб пізнання світу, життя, людей. У програмі відводиться значне місце для вивчення творів зарубіжної літератури у взаємозв'язках із українською, що дає можливість школярам глибше засвоювати загальнолюдський зміст, національну своєрідність і цінність культур різних часів і народів, сприймати українську культуру як невід'ємну частину світової. Програмові твори розглядаються також у широкому контексті з медіаторами – кіно, анімацією, театром, образотворчим мистецтвом, музикою;

комунікативний підхід пронизує всі аспекти та етапи діяльності учнів на уроках зарубіжної літератури: у досвіді читання, слухання, обговорення художніх і медіатекстів, співпраці в парах і групах, творчої роботи на основі прочитаного в учнів послідовно розвивається вміння користуватися літературною мовою як інструментом висловлювання власних думок і почуттів, виховується потреба в осмисленні й критичній оцінці інформації. Основними принципами комунікативної методики вивчення літератури є принципи: мисленнєво-мовленнєвої активності, індивідуалізації, функціональності, ситуативності та новизни.

Метою предмета «зарубіжна література» на етапі базового предметного навчання (7-9 класи) є засвоєння школярами духовних та художніх цінностей зарубіжної літератури, підтримка й розвиток в учнів та учениць інтересу до читання, виховання культури сприймання художньої літератури як мистецтва слова, формування умінь критично осмислювати художні тексти (медіатексти) та творчо використовувати їх для усної й писемної комунікації в різних життєвих ситуаціях.

Об'єктом навчання на уроках зарубіжної літератури є художній твір в його жанрово-родовій та історико-культурній специфіці. Осмислення твору відбувається в процесі системної діяльності школярів, як організованої вчителем, так і самостійної, спрямованої на розвиток навичок культури слухання, читання (вголос, мовчки, за ролями, аналітичного, вибіркового, коментованого тощо), спілкування, творчого й академічного письма.

Вивчення зарубіжної літератури в школі в контексті базової середньої освіти вирішує такі освітні завдання:

- формування ставлення до літератури як однієї з основних культурних цінностей народу (що відбиває його історію та менталітет) і людства (що містить загальнолюдські смисли);
- формування та розвиток уявлень про літературний твір як художній світ; як особливий спосіб пізнання життя;
- розвиток здатності сприймати, аналізувати, критично оцінювати та інтерпретувати художні (медіа) тексти, усвідомлювати картину світу, відображену в мистецьких творах, на рівні не тільки емоційного сприйняття, а й інтелектуального осмислення;
- засвоєння комунікативно-естетичних можливостей української мови на основі вивчення визначних творів зарубіжної літератури в кращих українських перекладах;
- розвиток через читання і вивчення класичної та сучасної зарубіжної літератури національно-культурної ідентичності

учнів та учениць, формування їх громадянської позиції, уміння сприймати рідну культуру в контексті світової;

- виховання у читача культури формулювання власної думки, здатності аргументувати її та оформляти в усних та письмових висловлюваннях різних жанрів, брати участь в діалогах, дискусіях, грамотно й відповідально комунікувати українською (зокрема онлайн);

- виховання культури розуміння «чужої» позиції, а також толерантного ставлення до цінностей інших людей, культури інших епох і народів; розвиток здатності розуміти художні тексти й медіатексти, що відбивають різні етнокультурні традиції;

- виховання компетентного читача, слухача і комуніканта зі сформованим естетичним смаком;

- усвідомлення значущості читання зарубіжної літератури для власного розвитку та самоосвіти;

- опанування загальнонавчальних умінь (формулювання мети діяльності, її планування, здійснення бібліографічного пошуку, вміння знаходити і обробляти необхідну інформацію з різних джерел, включаючи цифрові, працювати в складі колективу тощо).

Змістовий компонент курсу «Зарубіжна література» у 8 класі дібрано з урахуванням вікової психології підлітків, їхніх читацьких інтересів і особливостей сприйняття художнього тексту та структуровано на основі поєднання історико-хронологічного та проблемно-тематичного принципів.

У доборі художніх текстів ураховано вікові психологічні особливості підлітків, їхні запити та виклики з боку соціуму: поява значних суб'єктивних труднощів і переживань, пов'язаних зі стрімким психофізіологічним розвитком; потреба в спілкуванні та спільній діяльності з однолітками; формування моральних понять та переконань; прагнення до визнання у колі однолітків і незалежності від дорослих; зміни характеру та способу спілкування й соціальних взаємодій, пов'язані з цифровим середовищем.

Мотивація до читання – один з ключових чинників, які впливають на запам'ятовування та тривалість утримання інформації. Тому мотиваційні елементи наявні в усіх запропонованих для текстуального вивчення творах. Художні тексти читабельні, відповідають читацьким можливостям учнів, що полегшує сприйняття та декодування змісту.

Список творів обумовлений колом інтересів школярів та завданням збагачення їхнього життєвого й читацького досвіду надбанням кращих творів зарубіжного письменства. Він містить фольклор і художні твори, що порушують вічні проблеми добра і зла, любові і співчуття, гідності й людяності, прекрасного в природі та людському житті. В анотаціях до тем, що вивчаються, акцентується на актуальних для сучасного читача питаннях і пошуках, які дають можливість трактувати художній твір у контексті сьогодення. Анотації до творів укладено так, щоб учитель міг правильно визначити найбільш доцільну методику їх опрацювання.

Крім змісту творів, анотації містять рубрики:

теорія літератури (ТЛ);

ключові компетентності (КК) – рубрика розкриває компетентнісний потенціал конкретного твору зарубіжної літератури чи розділу програми;

український контекст (УК) - рубрика вияснює українознавчий контекст програмових творів: зв'язки зарубіжних письменників з Україною, майстерність українських перекладачів, українські теми й мотиви у творах іншомовних авторів тощо;

твори у медіапросторі (ТМ) висвітлює зв'язки творів зарубіжної літератури з іншими видами мистецтва та культурними явищами;

твори для додаткового читання.

Програмою значно оновлено традиційне для цього віку коло читання та скорочено перелік творів для вивчення, що обумовлено прагненням наблизити навчальну програму до вікових потреб і можливостей підлітків. Так, у розділі «Час у пошуку героя», доволі актуальному для сьогодення, об'єднано кращі зразки античного та середньовічного героїчних епосів, що знайомлять школярів з подвигами Ахілла й Гектора, Одиссея, Енея, Сігурда, Роланда - еталонних героїв свого часу. З літературою Середньовіччя школярі продовжать знайомитись і в розділі «Зі Сходу світло», до якого, крім традиційних для шкільної програми творів Лі Бо, Ду Фу, О. Хаяма, уведено поему Ш. Руставелі «Витязь в тигровій шкурі», що має на меті дати уявлення про довершений зразок грузинської літератури, формувати ідеал справжньої дружби. Література доби Відродження традиційно представлена сонетами Ф.Петрарки та В.Шекспіра, які демонструють трансформацію уявлень про ідеал жінки, та трагедією «Ромео і Джульєтта», яка порушує тему кохання, що долає ворожнечу й розбрат. Роман М. де Сервантеса «Дон Кіхот» подано в розділі «Конфлікт мрії і реальності», оскільки тема конфлікту ідеалізму й прагматизму, мрії та реальності звучить і в шедеврї класицизму – комедії Мольєра «Міщанин-шляхтич». Сучасна література у 8 класі представлена творами Р. Баха, У. Старка, Т. Пратчетта, Е.-Е. Шмітта, Н. Геймана (на вибір), що має на меті ознайомити учнів / учениць із кращими зразками мистецтва слова зарубіжних письменників ХХ – початку ХХІ століття. Зокрема, твори в жанрі фентезі Т. Пратчетта «Право на чари», «Ерік» і Н. Геймана «Небудь-де» стимулюють не лише уяву учнів та учениць, а й розвивають важливі життєві компетенції; формують творчі навички, необхідні для успішного самовираження; допомагають виробити механізми контролю сильних емоцій і навчають розумно маневрувати, прокладаючи власну життєву дорогу.

Діяльнісний компонент НП розроблено згідно з Рекомендаціями щодо оцінювання навчальних досягнень учнів відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти (наказ МОН України від 1 квітня 2022 р. № 289), в яких зазначено вимоги до результатів навчання, зокрема з предметів та інтегрованих курсів мовно-літературної освітньої галузі:

1. *Сприймає усну інформацію на слух / аудіювання*
2. *Усно взаємодіє та висловлюється/говоріння*
3. *Сприймає письмові тексти / читання*
4. *Письмово взаємодіє та висловлюється / письмо*

Відповідну нумерацію за видами діяльності та її запланованими результатами проставлено в колонках (розділах програми) «Види навчальної діяльності» та «Очікувані результати навчання».

На етапі базового предметного навчання зарубіжної літератури продовжується робота з формування та розвитку *ключових компетентностей*, вагоме місце серед яких відведено *читацькій компетентності*. Учні оволодіватимуть читанням як засобом здійснення своїх подальших планів: продовження освіти та самоосвіти, усвідомленого планування свого актуального та перспективного кола читання, у тому числі читання для дозвілля, підготовки до профільної освіти.

Учні отримують можливість:

- розширити коло читання та розвинути навички осмисленого, рефлексивного й виразного читання;
- оволодіти різними видами читання: ознайомчим, переглядовим, пошуковим та вибіркоким; комунікативним

читанням вголос і мовчки; навчальним та самостійним читанням тощо;

- освоїти основні стратегії читання художніх та інших текстів і набути здатності обирати стратегію читання відповідно до конкретного завдання.

У сфері розвитку особистісних результатів пріоритетна увага приділяється формуванню:

- 1) основ громадянської ідентичності особистості (включаючи когнітивний, емоційно-ціннісний та поведінковий компоненти);
- 2) основ соціальних компетенцій (включаючи ціннісно-сміслові установки та моральні норми, досвід соціальних та міжособистісних взаємин);
- 3) готовності та здатності до переходу до самоосвіти на основі навчально-пізнавальної мотивації, у тому числі готовності до вибору напряму профільної освіти.

Зокрема, здатності до вибору напряму профільної освіти сприяють: цілеспрямоване формування інтересу до знань і видів діяльності з мовно-літературної освітньої галузі, педагогічна підтримка допитливості та вибірковості інтересів; розвиток практичного досвіду створення і редагування мовленнєвих продуктів (есе, літературних етюдів, виступів, презентацій, коментарів тощо), реалізація рівневого підходу у пред'явленні навчальних завдань та диференціації вимог до результатів навчання і в рекомендаціях до оцінювання – у прикінцевій частині програми – на основі диференціації змісту перевірочних завдань та / або критеріїв оцінювання досягнень учнів / учениць, формування навичок взаємо- та самооцінювання, рефлексії.

Чільне місце в діяльній частині НП («Види навчальної діяльності») відведено розвитку *комунікативної компетентності*, що формується на уроках зарубіжної літератури опосередковано, через художні й медіатвори, з яких школярі отримують інформацію про характер комунікативних ситуацій, особливості міжособистісної взаємодії в них у вигляді словесних і візуальних форм. У процесі читання тексту та навчального діалогу на етапі його обговорення розвивається досвід комунікації як здатність учнів до спілкування в різних видах мовленнєвої діяльності: ставити і розв'язувати комунікативні задачі; визначати цілі комунікації, оцінювати ситуацію, враховувати наміри й способи комунікації, бути готовим до змін власної мовленнєвої поведінки. При цьому провідними у вивченні художніх творів є проблемно-комунікативний метод та інтерактивні методи навчання літератури. Програма рекомендує активне використання таких технологій як техніка постановки запитань та пошук відповідей на них, робота у великих та малих групах; презентація та захист проєктів, рольові ігри, дискусії, кейстехнології тощо. Запропоновані програмою види навчальної діяльності дають змогу учням оволодіти такими компонентами комунікативної компетентності, як: прогнозування і програмування комунікативної ситуації; знання й ерудиція; засоби спілкування (вербальні та невербальні); управління комунікативною ситуацією; комунікативна культура (загальна та національна); орієнтація на соціального партнера; мовленнєва компетенція.

Загалом у розробленій НП максимально охоплено усі обов'язкові результати мовно-літературної освітньої галузі за базовий предметний цикл: читання, слухання, аудіювання, аналіз, інтерпретація, усна та письмова взаємодія, дослідження індивідуального мовлення; їх конкретизовано у відповідній колонці табличного варіанту програми.

Навчальний матеріал програми розроблено відповідно до рекомендованого Типовою освітньою програмою навчального

часу (наказ МОН від 19.02.2021 р. № 235 «Про затвердження типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти»). Розподіл годин на вивчення розділів і тем учитель планує самостійно. Заклад загальної середньої освіти має право змінювати кількість навчальних годин на вивчення предмета «Зарубіжна література» у 7 – 9 класах у межах заданого Типовою освітньою програмою діапазону навчального навантаження, водночас забезпечуючи умови досягнення результатів навчання в обсязі не меншому, ніж визначено цією модельною навчальною програмою.

Орієнтуючись на пропоновану навчальну програму, заклад загальної середньої освіти також може розробляти навчальні програми предметів та інтегрованих курсів, що мають містити опис результатів навчання в обсязі не меншому, ніж визначено Державним стандартом базової середньої освіти та/або навчальною програмою. Ці навчальні програми мають бути затверджені педагогічною радою закладу загальної середньої освіти.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Зміст навчального предмета, очікувані результати навчання, види навчальної діяльності учнів

8 клас

1 год/тиждень – 35 год/рік

Щоб надати програмі остаточного вигляду, вчитель має скоротити у колонці «Пропонований зміст навчального предмета» матеріал, який йому не знадобиться.

Зміст навчальної програми забезпечує підручник: Горобченко І., Снегірьова В., Каєнко О., Бушакова О. Зарубіжна література: підручник для 8 класу закладів загальної середньої освіти. - Чернівці: МПП «БукРек», 2025

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
<p>Учень / учениця</p> <p>1. Створює конспект (тези) почутого, використовуючи цитати,</p>	<p>Вступ (1 година)</p>	<p>1. Аудіювання, занотовування, перетворення текстової інформації на візуальну (схема, таблиця, плакат тощо) [9 МОВ 1.2.2-1].</p>

<p>скорочення, умовні позначення, символи тощо [9 MOB 1.2.2]; передає за допомогою різних способів і засобів візуалізації власне розуміння почутого повідомлення [9 MOB 1.2.3].</p> <p>2. Зіставляє та відбирає інформацію, здобуту з різних джерел [9 MOB 1.4.2]; готує повідомлення за завданням учителя або підручника, презентує його в класі [9 MOB 1.3.1].</p> <p>3. Читає у різний спосіб, коментує тексти і медіатексти [9 MOB 1.2.3].</p> <p>4. Створює власний літературо-знавчий продукт [9 MOB 2.7.2].</p>	<p>Література як засіб художнього освоєння дійсності з найдавніших часів до наших днів, як вираження світу почуттів, переживань та уявлень людей.</p> <p>ТЛ Поняття про літературну епоху.</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> Вільне володіння державною мовою : сприймання інформаційних та художніх текстів, розуміння, перетворення, аналіз, інтерпретація та оцінювання інформації Математична компетентність : перетворення інформації з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема) для вирішення комунікативних завдань Інформаційно-комунікаційна компетентність використання сучасних цифрових технологій для розширення читацького досвіду та кола читацьких інтересів 	<p>Обговорення почутого/прочитаного тексту [9 MOB 1.2.3-1].</p> <p>2. Усне повідомлення з презентацією [9 MOB 1.3.1-1].</p> <p>3. Читання у різний спосіб; аналізі коментування текстів (медіатекстів) [9 MOB 1.2.3-1].</p> <p>4. Груповий або індивідуальний проєкт - створення статті Вікіпедії про літературну епоху [9 MOB 2.7.2-1].</p>
--	---	--

Час у пошуку героя

Ідеал чоловіка в античному та середньовічному героїчних епосах (8 годин)

<p>Учень / учениця</p> <p>1. Окреслює тематику і проблематику художнього тексту, медіатексту для подальшої інтерпретації [9 MOB 1.4.1]; наводить приклади з художнього тексту, медіатексту щодо вміння /</p>	<p>Гомер. «Іліада». Бій Ахілла з Гектором (із пісні 22)</p> <p>Міфологічна основа «Іліади». «Гомерівське питання». Загальне уявлення про сюжет поеми. Драматизм поєдинку Ахілла з Гектором. Мужність троянця перед лицем невблаганної смерті. Жорстокість Ахілла до ворога. Антивоєнний пафос твору.</p>	<p>1. Аудіювання текстів героїчних епосів і науково-популярної інформації, формулювання запитань для уточнення змісту та окремих деталей [9 MOB 1.4.1-1]. Наведення прикладів з художніх текстів (медіатекстів) щодо вміння</p>
--	---	--

<p>невміння керувати емоціями та коментує їх [9 MOB 1.5.1];</p> <p>2. Знаходить та самостійно опрацьовує науково-популярну інформацію з теми з використанням довідникових джерел [9 MOB 1.3.1]; створює презентацію та обговорює художній текст (медіатекст) відповідно до завдання вчителя чи підручника [9 MOB 3.2.1];</p> <p>3. Читає художні та науково-популярні тексти у різний спосіб (відповідно до завдання) [9 MOB 2.1.1]; визначає та пояснює специфіку текстів героїчних епосів [9 MOB 1.4.3]; комунікує за текстом прочитаного, долучаючи знання давньогрецької та середньовічної культури, український культурний контекст, медіатексти [9 MOB 2.3.3]; пояснює та порівнює мовні засоби в перекладах епічних творів [9 MOB 2.2.4];</p> <p>4. Трансформує (з допомогою вчителя) прочитаний текст у власних висловлюваннях (перекладає цитати, використовує</p>	<p>«Одіссея». Одіссей у кіклопа Поліфема (із пісні 9) Міфологічна основа «Одіссеї». Загальне уявлення про сюжет твору. Розповідь Одіссея про випробування на острові кіклопів. Уславлення мужності й хитрості царя Ітаки. Зображення побуту і звичаїв давніх греків.</p> <p>Вергілій. «Енеїда». Троянський кінь та загибель Лаокоонта і його синів (із пісні 2) Міфологічна основа та історія написання «Енеїди». Загальне уявлення про сюжет поеми. Розповідь Енея про троянського коня та загибель Лаокоона та його синів. Змалювання жорстокої правди війни, безсилля людини перед волею богів.</p> <p>«Пісня про Роланда». Смерть Роланда Історична основа «Пісні про Роланда». Загальне уявлення про сюжет твору. Втілення в образі Роланда ідеалу лицаря - сміливого патріота, вірного васала короля, захисника християнської віри. Зображення лицарського кодексу честі у творі.</p> <p>«Старша Едда». Промови Фафніра «Старша Едда» як збірка скандинавських міфів. Поєдинок Сігурда і Фафніра. Сміливість і винахідливість воїна в бою. Дракон Фафнір - жадібний охоронець золота, що несе загибель. Розплата коваля Регіна за зраду та інтриганство. ТЛ Квазіісторизм, епічна поема, гекзаметр. Пафос в художньому творі (поглиблення знань).</p>	<p>/ невміння керувати емоціями та їх коментування [9 MOB 1.5.1-1].</p> <p>2. Самостійний пошук релевантної історико-культурної інформації та перевірка повноти зображуваних ситуацій і деталей (з допомогою довідникової літератури та інтернет-мережі) [9 MOB 1.3.1-1].</p> <p>Презентація та обговорення прочитаного літературного твору в різний спосіб з урахуванням власного читацького досвіду [9 MOB 3.2.1-1].</p> <p>3. Читання (виразне, коментоване, оглядове, вибіркове, навігаційне) художніх та науково-популярних текстів [9 MOB 2.1.1-1].</p> <p>Визначення специфіки складників структури текстів героїчних епосів [9 MOB 1.4.3-1].</p> <p>Завдання на порівняння засобів мовної виразності в перекладах кількох творів героїчних епосів [9 MOB 2.2.4-1].</p>
---	--	--

фразеологізми тощо) [9 МОВ 2.7.1];
використовує цифрові технології
для розширення читацького досвіду
та пошуку інформації [9 МОВ 2.5.1].

КК

- Вільне володіння державною мовою: засвоєння фразеологізмів античного походження *ахіллесова п'ята, яблуко розбрату, троянський кінь, дари данайців*.
- Володіння іноземними мовами: переклад власних імен лицарського меча Дюрандаля та рога Оліфанта.
- Культурна компетентність: залучення до різних видів мистецької творчості; поглиблення знань про культуру давніх греків та середньовічних лицарів.
- Громадянські та соціальні компетентності: повага до людської гідності, вміння діяти в складних ситуаціях.
- Природнича компетентність: поглиблення знань про анатомію людини (ахіллове сухожилля) та свійських тварин (кози та вівці кіклопа); робота з картою (Мала Азія, Троя, Греція, Ітака, Скандинавія, Франція, Іспанія, Ронсевальська ущелина).

УК

- Мандрівний поет Гомер та українські кобзарі як символи поетичної творчості.
- Національний історико-археологічний заповідник «Ольвія» (Ольвія), Тендрівська коса (Тендра, Ахіллів Дром) та острів Зміїний (Левка) - давні місця культу Ахілла.
- Творче наслідування «Енеїди» Вергілія Іваном Котляревським.

4. Самостійний добір та використання деяких способів творчого експериментування із текстом (з допомогою вчителя), зважаючи на власні потреби і мету та усвідомлюючи ризик несприйняття створеного тексту (написання мережєвих фанфіків) [9 МОВ 2.5.1-1].

Завдання на перефразування цитат з літературних творів у власних текстах [9 МОВ 2.7.1-1].

- Сігурд і Микита Кожум'яка як образи воїнів-змієборців в національних літературах.
- Роланд та Ілля Муромець Києво-Печерський - захисники батьківщини та християнства, герої національних епосів.
- Античні сюжети в українському живописі (Антон Лосенко «Прощання Гектора з Андромахою» (1773) тощо)

Твори у медіапросторі

- Художній фільм «Троянська війна» (La Guerra di Troia), реж. Джорджо Ферроні (Італія, 1961).
- Художній фільм «Троя» (Trooy), реж. Вольфганг Петерсен (США, 2004).
- Анімаційний фільм «Знищення Трої і пригоди Одиссея» (Destruction of Troy and Adventures of Odysseus), реж. Валентас Ашкінс (США, 1998).
- Художній фільм «Легенда про Енея» (La Leggenda di Enea), реж. Джорджо Вентуріні (Італія, 1962).
- Цикл опер «Перстень Нібелунга» (Der Ring des Nibelungen) Ріхарда Вагнера (1848-1874).
- Художній фільм «Перстень Нібелунгів» (Ring of the Nibelungs), реж. Улі Едель (Німеччина, Великобританія, Італія, ПАР, 2004).
- Художній фільм «Пісня про Роланда» (La chanson de Roland), реж. Франк Касанті (Франція, 1978).

Твори для додаткового читання

Міфи троянського циклу
Естонський героїчний епос «Калевіпоег»
«Роман про Трістана та Ізольду» (за
реконструкцією Жозефа Бедьє, окремі розділи)
Джон Роналд Руел Толкін «Володар перснів»
(окремі розділи)

Зі Сходу світло Загальнолюдські цінності в середньовічній поезії Сходу (7 годин)

Учень / учениця

- Відповідає на запитання за змістом почутого художнього тексту, акцентуючи увагу на художніх деталях [9 МОВ 1.1.2];
обговорює ідейно-тематичні та загальні естетичні особливості, зв'язок текстів із певною епохою, країною і культурою [9 МОВ 1.1.2];
- Порівнює** різні поетичні переклади, **коментує** емоційний вплив їх на читачів [9 МОВ 1.4.3];
передає за допомогою різних способів і засобів візуалізації власне розуміння поетичного тексту, структуруючи інформацію [9 МОВ 1.2.3];

Лі Бо. «Печаль на яшмовому ганку», «На самоті сиджу у горах Цзінтяншань», «По той бік кордону» (VI), «Запитання і відповіді в горах», «Думи тихої ночі» (2-3 вірші за вибором учителя)
Єдність людини і довкілля у ліриці Лі Бо, символічність пейзажу. Провідні настрої поезій, глибина поетичних асоціацій.

Ду Фу. «Пісня про хліб і шовк», «При місяці згадую брата», «Весняної ночі радію дощу», «Папуга» (2 вірші за вибором учителя)
Вплив реального життя на поезію Ду Фу. Засудження війни, оспівування мирної праці, сум за далекою батьківщиною - основні мотиви його лірики.

КК

- Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій: Китай на карті світу; поглиблення знань про гірські породи (яшму).

1. Слухання та обговорення емоційно-ціннісного впливу ліричних творів на читача [9 МОВ 1.4.3-1].

2. Порівняння різних перекладів віршів [9 МОВ 1.4.3-1]

Ілюстрування змісту поезії та своїх вражень світлинами, малюнками, музикою [9 МОВ 1.5.1-4].

Використання інтернет-джерел, представлення та пояснення свого вибору [9 МОВ 1.3.1-1].

3. Різні види читання (аналітичне, вибіркове, повне, пошукове, мелодекламація, сюжетне, творче, вдумливе, критичне, спрямоване

<p>3. Виявляє і коментує засоби художньої виразності в поезіях [9 МОВ 2.1.2]; зіставляє поетичні образи з власним сприйняттям природи та життєвих цінностей [9 МОВ 1.5.1]; виразно читає вибрані поезії напам'ять [9 МОВ 2.1.1];</p> <p>4. Обирає інформацію з інтернет-джерел [9 МОВ 1.3.1]; створює власні тексти на основі поезій і співзвучних їм мистецьких творів [9 МОВ 2.7.2].</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Культурна компетентність: відомості про винаходи Давнього Китаю (папір, компас, порцеляну, порох, шовк тощо), ієрогліфи, даосизм та конфуціанство. Біблійні мотиви у «Пісні про хліб і шовк», етнографічні особливості життєвого устрою китайців. <p>УК</p> <ul style="list-style-type: none"> • Образи китайських поетів у п'єсі українського письменника Олега Лишеги «Друже Лі Бо, брате Ду Фу» (2010). <p>Омар Хайям. Рубаї (5-6 віршів за вибором учителя)</p> <p>Рубаї Хайяма як результат життєвих роздумів і спостережень, їх філософський зміст.</p> <p>ТЛ Поняття про рубаї. Поглиблення знань про засоби художньої виразності.</p> <p>Напам'ять: Омар Хайям 3 рубаї на вибір учня</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> • Культурна компетентність: відомості про наукові праці Омара Хайяма. • Навчання впродовж життя: прагнення самовдосконалення впродовж життя <p>УК</p> <ul style="list-style-type: none"> • Рубаї Омара Хайяма в українських перекладах (Агатангел Кримський «Пальмове гілля»; «Перські лірики» тощо). 	<p>або ін.) [9 МОВ 1.1.2-1].</p> <p>Дослідження засобів художньої виразності та їхнього впливу на емоційне сприймання поезії [9 МОВ 2.1.2-2].</p> <p>4. Вивчення поезій напам'ять [9 МОВ 2.1.1-1].</p> <p>Створення інсценованих творів на основі поезій й творів східного живопису, музики (з використанням інформаційних джерел інтернет-мережі) [9 МОВ 2.7.2-1].</p>
--	---	---

Шота Руставелі. «Витязь у тигровій шкурі».
Розділ «Про те як Автанділ шукав Таріела»

Загальне уявлення про сюжет твору. Мужність, кохання, справжня дружба і готовність прийти на допомогу - провідні мотиви поеми. Специфіка образів. Національний колорит у творі.

ТЛ Поняття про епічну поему. Засоби художньої виразності (збагачення знань).

КК

- Громадянські та соціальні компетентності: почуття обов'язку, вірність слову, дружба і взаємодопомога; обстоювання особистісних цінностей.
- Культурна компетентність: етнографічні особливості життєвого устрою грузинів, національний характер.

УК Шота Руставелі й Україна.

Твори у медіапросторі

- Скульптурний парк Шота Руставелі в Києві (2007).
- Серія ілюстрацій Григорія Гавриленка до поеми (1965).

Твори для додаткового читання

Твори Лі Бо, Ду Фу, Ван Вея (за вибором вчителя)
Оповідки про Ходжу Насреддіна
Рудакі. Бейти, рубаї

Що водить сонце і світила
Ідеал жінки в літературі доби Відродження (5 годин)

<p style="text-align: center;">Учень / учениця</p> <p>1. Коментує інформацію, сприйняту з одного чи кількох джерел [9 MOB 1.3.1]; виявляє важливі деталі художнього тексту (медіатексту) для ілюстрування власного розуміння почутого [9 MOB 1.4.1];</p> <p>2. Обговорює та оцінює форми італійського та англійського сонетів [9 MOB 1.1.2]; бере участь у діалозі за змістом прочитаного [9 MOB 1.4.3]; виявляє авторське та висловлює власне ставлення до подій і героїв [9 MOB 1.4.6]; дискутує щодо порушених у творах проблем та їх значення у житті [9 MOB 2.2.1];</p> <p>3. Читає у різний спосіб художні та науково-популярні тексти [9 MOB 1.2.3]; характеризує поведінку та причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, аналізує їх вчинки та висловлювання [9 MOB 2.3.1];</p>	<p>Франческо Петрарка. Сонети 61, 162 (один за вибором учителя) Кохання до донни Лаури - провідна тема сонетів Петрарки. Образи ліричного героя і його коханої. Шляхетність і щирість почуттів.</p> <p>ТЛ Поняття про сонет і його різновиди. Італійський сонет. Ліричний герой.</p> <p>Вільям Шекспір. Сонет 130. «Ромео і Джульєтта» Сонети Шекспіра - відображення внутрішнього світу людини доби Ренесансу. Своєрідність поглядів автора на кохання і красу людини. Оспівування у трагедії «Ромео і Джульєтта» чистого і щирого почуття, що перемагає ворожнечу і розбрат. Образи Ромео і Джульєтти, їх динаміка. Гуманістичне звучання твору. «Світлий трагізм» фіналу. Причини популярності твору.</p> <p>ТЛ Поглиблення поняття про сонет. Англійський сонет. Трагедія як жанр драми. «Вічний образ».</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Природнича компетентність: Італія та Великобританія на карті світу. ● Культурна компетентність: відомості про добу Відродження, видатних митців цієї епохи. ● Громадянські та соціальні компетентності: згубні наслідки непримиренної ворожнечі родин. ● Здатність спілкуватися рідною та іноземними 	<p>1. Слухання і коментування художніх творів та уривків із них [9 MOB 1.3.1-1].</p> <p>2. Обговорення художньої форми (сонети) [9 MOB 1.1.2-2]; сюжету, героїв, вчинків та подій (трагедія), а також художніх особливостей творів із наведенням прикладів [9 MOB 1.4.3-1].</p> <p>Дискусія щодо моральних проблем, порушених у художніх творах, та їхнього значення для власного життя [9 MOB 2.2.1-1].</p> <p>Висловлення власної думки щодо порушених у творі моральних проблем [9 MOB 1.4.6-1].</p> <p>3. Читання (виразне, коментоване, оглядове, вибіркове, навігаційне) художніх творів та науково-популярних текстів [9 MOB 1.2.3-1].</p> <p>Складання плану розгорнутої характеристики героя художнього твору [9 MOB 2.3.1-1].</p>
--	---	---

<p>4. Створює та презентує тексти (медіатексти) різних типів, стилів і жанрів [9 МОВ 3.1.5]; взаємодіє з іншими особами, використовуючи твори мистецтва для створення власних текстів (медіатекстів) [9 МОВ 4.2.3]; усуває недоліки у структурі тексту, враховуючи стилістичні та жанрові особливості тексту [9 МОВ 3.3.2].</p>	<p>мовами: зіставлення підрядника і поетичного перекладу сонета.</p> <p>Напам'ять: <i>Петрарка. Сонет</i> <i>Шекспір. Сонет 130</i></p> <p>УК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Львівська міська легенда про Паоло Мікеліні та Пелагею Красовську. ● Розвиток жанру сонета в українській літературі (поезії Лесі Українки, Івана Франка, Миколи Зерова, Максима Рильського, Дмитра Павличка). <p>Твори у медіапросторі</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Художній фільм «Ромео і Джульєтта» (Giulietta e Romeo), реж. Ренато Кастеллані (Італія, Великобританія, 1954). ● Художній фільм «Ромео і Джульєтта» (Romeo and Juliet), реж. Франко Дзефіреллі (Великобританія, Італія, 1968). ● Художній фільм «Ромео і Джульєтта» (Romeo and Juliet), реж. Карло Карлеї (Великобританія, Італія, США, 2013). ● Художній фільм «Листи до Джульєтти» (Letters to Juliet), реж. Гері Вінік (США, 2010) ● Образи Ромео та Джульєтти в живописі. <p>Твори для додаткового читання Данте Аліг'єрі. Сонет 11 Сучасна зарубіжна поезія (2-3 твори на вибір учителя)</p>	<p>4. Перегляд, обговорення і зіставлення кінофільмів за літературними текстами [9 МОВ 3.1.5-1].</p> <p>Створення коміксу / театральної сценки або радіовистави за фрагментами або мотивами опрацьованого твору [9 МОВ 3.1.5-1].</p>
--	--	--

**Конфлікт мрії і реальності.
Лицарі і блазні в класичній літературі (7 годин)**

<p style="text-align: center;">Учень / учениця</p> <p>1. Коментує власні почуття під час слухання тексту (перегляду медіатексту) і враження від почутого [9 МОВ 2.3.2-1]; аналізує вплив художніх засобів на емоційно-естетичне сприйняття тексту [9 МОВ 1.8.4-1];</p> <p>2. Формулює передбачення щодо розвитку сюжету [9 МОВ 1.4.3-2]; виявляє та обґрунтовує актуальність порушених у художніх текстах проблем з урахуванням культурно-історичного контексту [9 МОВ 1.5.1-4]; аналізує гумористичні та сатиричні сцени у творах та їх роль для розкриття авторського ставлення [9 МОВ 2.1.1-1]; розпізнає в художньому тексті ознаки авторського стилю [9 МОВ 2.2.6-2];</p> <p>3. Читає у різний спосіб, перетворює, аналізує, інтерпретує та оцінює інформацію [9 МОВ 1.2.3-1];</p>	<p>Мігель де Сервантес Сааведра. «Премудрий гідальго Дон Кіхот з Ламанчі» (розділи 1, 8, 22) Творча історія роману «Премудрий гідальго Дон Кіхот з Ламанчі». Загальне уявлення про сюжет твору. Дон Кіхот як мрійник-ідеаліст у протиставленні з прагматиком Санчо Пансою. Філософський сенс роману.</p> <p>ТЛ Лицарський роман, пародія. «Вічний образ» (збагачення знань).</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> Вільне володіння державною мовою: засвоєння фразеологізму <i>бій з вітряками</i>. Володіння іноземними мовами: переклад і тлумачення імен персонажів (Дон Кіхот, Санчо Панса, Дульсінея, Росинант) як засобів комічного в романі. Природнича компетентність: Іспанія на карті світу. <p>УК</p> <ul style="list-style-type: none"> Мігель де Сервантес Сааведра і Україна. Майк Йогансен про родинні зв'язки з Сервантесом «Автобіографія» (1 розділ). Іван Франко - перший перекладач роману «Дон Кіхот» українською (1892). 	<p>1. Прослуховування (перегляд) фрагментів медіатекстів за виучуваними художніми творами та їх обговорення [9 МОВ 2.3.2-1].</p> <p>Віртуальна екскурсія Іспанією Сервантеса і Кальдерона/Францією Мольєра [9 МОВ 1.1.1-1].</p> <p>2. Дискусія щодо моральних та соціальних проблем, порушених у художніх творах [9 МОВ 1.5.1-4].</p> <p>Аналіз гумористичних та сатиричних сцен у творах [9 МОВ 2.1.1-1].</p> <p>3. Читання (виразне, коментоване, оглядове, вибіркове, навігаційне) художніх творів та науково-популярних текстів; постановка запитань до прочитаного [9 МОВ 1.2.3-1].</p> <p>Складання плану розгорнутої характеристики героїв [9 МОВ 2.3.1-1].</p>
---	---	--

характеризує поведінку та причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, оцінює їх вчинки та висловлювання [9 МОВ 2.3.1-1];

формулює логічні та послідовні висновки на основі аналізу та інтерпретації прочитаних текстів [9 МОВ 2.2.7-1];

обґрунтовує думку щодо естетичної та мистецької цінності прочитаних текстів у культурно-історичному контексті [9 МОВ 2.2.1-1];

4. Творчо опрацьовує прочитаний художній текст, передає його в іншому культурно-історичному контексті [9 МОВ 2.7.1-1]; на основі прочитаного **створює власний або колективний медійний продукт** [9 МОВ 2.7.2-1];

самостійно добирає та використовує деякі способи творчого експериментування із текстом (медіатекстом), зважаючи на власні потреби і мету [9 МОВ 2.7.2-2].

Твори у медіапросторі

- Художній фільм «Дон Кіхот і Санчо Панса» (Don Chisciotte e Sancho Panza), реж. Джованні Грімальді (Італія, 1969).
- «Чоловік з Ла-Манчі» (Man of La Mancha), реж. Артур Хіллер (Франція, Італія, 1972).
- Серіал «Життя Дон Кіхота і Санчо» (ვეთქრედა დონ ჰიხოტისა და სანჩოსი), реж. Резо Чхеїдзе (Грузія, 1988).
- Художній фільм «Дон Кіхот» (Don Quixote), реж. Пітер Єйтс (США, 2000).
- Образ Дон Кіхота в живописі та графіці.
- Опера «Дон Кіхот» (Don Quichotte) Жюльє Массне (Франція, 1909-1910).
- Пісня «Дон Кіхот» (слова Євген Гуцало, музика Дмитро Гуцало)

Педро Кальдерон. «Ті, що були веселістю й красою», «Ці risks світла (в п'їтьмі іскор піна)» (один за вибором учителя)

Філософська глибина сонетів Кальдерона. Погляд автора наплинність часу та скороминущість людського життя. Відповідність творів естетиці бароко.

ТЛ Бароко в літературі. Поглиблення знань про сонет.

УК Українське (козацьке) бароко. І. Франко. «Іван Вишенський».

Мольєр (Жан Батіст Поклен). «Міщанин-шляхтич»

Робота з цитатним матеріалом [9 МОВ 1.6.1-3].

4. Завдання на розвиток медіаграмотності (розпізнавання видів маніпуляції у творах) [9 МОВ 1.4.4-2].

Створення медіатексту за власним вибором на основі прочитаних творів [9 МОВ 2.7.2-1].

Творча історія комедії «Міщанин-шляхтич», новаторство Мольєра-драматурга. Проблематика і сюжет, система образів твору. Комічна манія пана Журдена, що їй протистоять пані Журден і Клеонт. Образи дворян у творі, їх специфіка. Виховне значення п'єси.

ТЛ Класицизм як літературний напрям. Комедія, сатира.

КК

- Підприємливість та фінансова грамотність: контроль за виконанням боргових зобов'язань.
- Громадянські та соціальні компетентності: критична оцінка освіти, моди, стилю життя.

УК

- П'єса Мольєра «Міщанин-шляхтич» на українській сцені.
- Комедія Івана Карпенка-Карого «Мартин Боруля» як творче наслідування п'єси Мольєра «Міщанин-шляхтич».

Твори у медіапросторі

Художній фільм «Міщанин-шляхтич» (Le Bourgeois gentilhomme), реж. Крістіан де Шалонж (Франція, 2009).

Твори для додаткового читання

Педро Кальдерон «Життя - це сон»

Лопе де Вега «Собака на сіні»

Артур Конан Дойл «Загублений світ»

Піднятися над буденністю
Духовні пошуки сучасної людини (6 годин)

<p style="text-align: center;">Учень / учениця</p>	<p style="text-align: center;">(2-3 твори за вибором вчителя)</p>	
<p>1. Трансформує прослухану інформацію, відтворюючи її докладно, стисло, вибірково, своїми словами, змінюючи форму викладу, стиль тощо [9 МОВ 1.2.1]; виявляє важливі деталі художнього тексту (медіатексту) для ілюстрування власного розуміння почутого [9 МОВ 1.4.1]; створює у цифровому середовищі допис або коментар для обговорення особистих і соціально важливих проблем, порушених у художньому тексті (медіатексті) [9 МОВ 3.2.1]; комунікує, визнаючи право на існування іншої думки, з дотриманням принципів етики спілкування, норм літературної вимови [9 МОВ 1.6.1];</p> <p>2. Обговорює з іншими особами свої читацькі вподобання і звички, наводячи приклади, аргументи [9 МОВ 1.1.2]; робить аргументовані висновки щодо тексту, доречно цитуючи</p>	<p>Річард Бах. «Чайка Джонатан Лівінгстон» Поетизація польоту як символу і необхідної умови людського життя. Конфлікт високої мрії і буденності, його причини. Образи Джонатана, Саллівана, Флетчера. Alegorичність твору, його притчевий характер.</p> <p>ТЛ Поглиблення поняття про притчу та її місце в літературі.</p> <p>УК</p> <ul style="list-style-type: none"> Пісні українського гурту «Мотор'ролла» – «Джонатан Лівінгстон» та «Джонатан Лівінгстон № 2». Ілюстрації Владислава Єрка. <p>Ульф Старк. «Маленька книжка про любов» Погляд автора на проблеми і радощі в житті підлітка. Хлопчик Фред, його сповнений подіями і переживаннями внутрішній світ. Провідні мотиви твору, його антивоєнне спрямування.</p> <p>Террі Пратчетт. «Право на чари» або «Ерік» (один за вибором учителя) Дискосвіт Террі Пратчетта - авторська модель Всесвіту, де казка поєдналась з реальністю.</p>	<p>1. Обговорення прослуханих текстів (зокрема онлайн) [9 МОВ 1.2.1-1].</p> <p>2. Тестові завдання із відкритими та закритими відповідями із використанням вебресурсів [9 МОВ 3.2.1-1].</p> <p>Усне висловлювання щодо власних вражень від обговорюваних епізодів художніх творів та особистого ставлення до персонажів, власні висновки щодо творів [9 МОВ 2.2.1-1].</p> <p>3. Читання (виразне, коментоване, оглядове, вибіркоче, навігаційне) художніх творів та науково-популярних текстів та постановка запитань до прочитаного [9 МОВ 1.2.3-1].</p> <p>Постановка проблемних запитань, пов'язаних із вирішенням життєвих ситуацій героїв художніх творів [9 МОВ 1.1.2-4].</p> <p>Перегляд екранізацій (епізодів) виучуваних творів та обговорення</p>

<p>відповідні фрагменти [9 МОВ 2.2.1];</p> <p>3. Читає (виразно, коментовано, оглядово, вибірково тощо) художні твори та науково-популярні тексти [9 МОВ 1.2.3];</p> <p>формулює запитання для обговорення прочитаного [9 МОВ 1.1.2];</p> <p>аналізує екранізації або їх фрагменти, зіставляє їх з художніми творами; створює на основі цього дописи або коментарі та розміщує їх у соцмережах [9 МОВ 3.2.1];</p> <p>оформлює власне висловлення з дотриманням принципів академічної доброчесності [9 МОВ 3.1.3];</p> <p>4. Використовує різні ресурси, зокрема цифрові, для розширення кола читацьких інтересів [9 МОВ 2.5.1];</p> <p>готує індивідуальний або бере участь у груповому навчальному проєкті [9 МОВ 2.7.2];</p> <p>використовує ефективні комунікативні стратегії для співпраці в групі [9 МОВ 3.2.2].</p>	<p>Гендерна рівність як провідний мотив повісті «Право на чари». Ескарина Ковальчук, її боротьба за своє право стати чарівницею.</p> <p>Здійснення бажань і його небезпеки (роман «Ерік»). Демонолог-початківець Ерік Турслі та чарівник-невдаха Ринсвінд, їх пригоди. Зв'язок із творами класичної та сучасної літератури.</p> <p>ТЛ Збагачення поняття про фентезі: гумористична фентезі.</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> • Навчання впродовж життя: руйнування власних комунікативних бар'єрів, усвідомлення та подолання стереотипів. • Інформаційно-комунікаційна компетентність: розпізнавання маніпулятивних технологій та протистояння їм. • Інноваційність: ефективне використання різних комунікативних стратегій для розв'язання життєво важливих проблем, зокрема в ситуаціях неоднозначності та непевності. <p>УК Повне видання серії «Дискосвіт» українською мовою у «Видавництві Старого Лева» (з 2017 року).</p> <p>Ерік-Емануель Шмітт. «Оскар і Рожева пані» Філософія життя і смерті у творі. Роздуми автора про Бога. Образ десятирічного Оскара, котрий в складній ситуації знаходить сенс буття. Рожева пані як виразник ідей автора. Трагізм оповіді в</p>	<p>їх (зокрема онлайн) [9 МОВ 3.2.1-1].</p> <p>4. Складання і презентація переліку творів для самостійного читання [9 МОВ 2.5.1-1].</p> <p>Індивідуальний або груповий навчальний проєкт [9 МОВ 2.7.2-1].</p>
--	---	---

поєднанні з виправданим оптимізмом. Значення фіналу.

ТЛ Роман (збагачення знань): епістолярний роман.

КК

- Інформаційно-комунікаційна компетентність: уміння розрізняти емоції інших людей в процесі комунікації, виявляти емпатію, обстоювати особистісні цінності.
- Культурна компетентність: біблійні мотиви у творах «Оскар і Рожева пані», «Чайка Джонатан Лівінгстон».
- Інноваційність: здатність мобілізувати власні ресурси для розвитку ідеї.
- Навчання впродовж життя: прагнення самовдосконалення.

УК Твір «Оскар і Рожева пані» на сценах українських театрів.

Ніл Гейман. «Небудь-де»

Міське фентезі як різновид фантастичної літератури. Долішній Лондон і його мешканці. Образ Річарда Мейг'ю, його еволюція. Перегук твору з «Алісою у Дивокраї».

ТЛ Поглиблення поняття про фентезі: міське фентезі.

КК

- Навчання впродовж життя: руйнування власних комунікативних бар'єрів, усвідомлення та

	<p>подолання стереотипів.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Інформаційно-комунікаційна компетентність: розпізнавання маніпулятивних технологій та протистояння їм. ● Інноваційність: ефективне використання різних комунікативних стратегій для розв’язання життєво важливих проблем, зокрема в ситуаціях неоднозначності та непевності. <p>Твори у медіапросторі</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Кінофільм «Чайка Джонатан Лівінгстон» (Jonathan Livingston Seagull), реж. Голл Бартлетт (США, 1973). ● Художній фільм «Оскар і Рожева пані» (Oscar et la dame rose), реж. Ерік-Емануель Шмітт (Бельгія, Франція, Канада, 2009). ● Телевізійний міні-серіал «Небудь-де» (Neverwhere), реж. Дьюї Хемпфрі (Великобританія, 1996). <p>Твори для додаткового читання Ніл Гейман. «Сім сестер», «Кароліна» Корнелія Функе. «Чорнильне серце» Лорі Голс Андерсон. «Говори» Марцін Щегельський «Ковчег часу» Карлос Руїс Сафон «Володар туману»</p>	
	<p>Підсумки (1 година) Рефлексія навчальної діяльності</p>	

ПРИКІНЦЕВА ЧАСТИНА

Рекомендації щодо оцінювання

Формувальне оцінювання – це «оцінювання для навчання», інтерактивний і частий обмін інформацією про процес навчання, який однаково важливий як і для тих, хто навчається, і для тих, хто навчає. Система формувального оцінювання базується на тому, що навчання й оцінювання взаємозв'язані й забезпечують єдиний підхід до організації освітнього процесу.

Предметом формувального оцінювання є рівні сформованості предметних і ключових компетентностей. Звернення до оцінки якості освіти через компетентності означає, що акцент робиться на практичній спрямованості навчання, береться до уваги досвід учня/учениці, вміння застосовувати знання в різних ситуаціях. Методичний потенціал формувального оцінювання орієнтований насамперед на відстеження індивідуального прогресу і корекцію індивідуальної траєкторії розвитку учня/учениці для досягнення запланованих результатів навчання; на мотивування учнів для усунення прогалин у засвоєнні навчальної програми.

Орієнтовний перелік інструментів формувального оцінювання на уроках зарубіжної літератури

Назва	Опис інструмента
Взаємодія учасників освітнього процесу	
Popsicle Stick (паличка для ескімо)	Кожен учень/учениця пише своє ім'я на паличці для ескімо. Помістіть усі палички в чашку. Поставте запитання класу, витягніть паличку з чашки та попросіть учня/ученицю, чиє ім'я на паличці, відповісти на запитання. Цей інструмент допомагає залучити увесь клас і встановити очікування, що всі учні варті того, щоб їх почули, а також виявити прогалини в розумінні прочитаного твору (виучуваного літературного поняття).
Спінер ідей	Учитель створює спінер, розділений на 4 сектори з написами «Спрогнозуй», «Поясни», «Підсумуй», «Оціни». Після пояснення нового матеріалу вчитель крутить спінер та просить учнів відповісти на запитання залежно від місця зупинки спінера. Наприклад, спінер зупиняється на секторі «Підсумуй», тоді вчитель може сказати: «Назви ключові поняття, про які щойно йшлося».

Квиток на вихід	<p>Варіант 1. Це письмові відповіді учнів/учениць на запитання на картках, які їм роздають наприкінці уроку, після завершення певного виду роботи, теми тощо.</p> <p>Варіант 2. Після вивчення нового матеріалу учитель ставить кілька питань за темою, пропонуючи на вибір кілька відповідей. Учні можуть відповідати за допомогою карток з номерами (піднімають картку з номером 1, якщо правильний перший варіант; картку з номером 2, якщо правильний другий варіант тощо). Ті, хто дасть правильну відповідь на питання, пересідають в кінець класу і виконують наступне завдання. Ті, хто відповів неправильно, сідають ближче до вчителя, після чого педагог пояснює їм складні моменти і знову ставить питання. Ті, хто відповів правильно – пересідають у кінець класу. Решта пересуваються ближче до вчителя, і так далі, поки всі не засвоять тему.</p>
Квиток на вхід	Учитель ставить запитання на початку уроку, а учні пишуть свої відповіді на картках або смужках паперу. Відповіді використовуються для оцінки початкового розуміння того, що буде обговорюватися на уроці або як короткий підсумок розуміння попереднього уроку. Учитель розробляє урок, орієнтуючись на те, що інформація про навчання учнів надходитиме на початку уроку і може бути використана для покращення навчання на цьому уроці. Обов'язково питання ставлять так, щоб його було легко інтерпретувати й проаналізувати, щоб учитель та/або учні мали час проаналізувати відповіді та залишали простір для коригування уроку, якщо це необхідно.
Спитай трьох до мене	Перед тим як звернутися за допомогою до вчителя учню/учениці необхідно звернутися до трьох учнів малої групи (або до всього класу).

Рефлексія діяльності

Мовні підказки	<p>Учитель періодично дає учням мовні зразки (вислови, підказки), які допомагають будувати відповідь у вигляді оцінювального судження.</p> <p>Наприклад:</p> <p>Я задоволений / задоволена своєю роботою на уроці, тому що...;</p> <p>Я задоволений / задоволена роботою своєї групи на уроці, тому що...</p>
-----------------------	---

Сходинки уроку	Учні повідомляють певним символом про цікавість кожного виду діяльності на уроці. Якщо за сигналами учнів цей вид діяльності є нецікавим/недостатньо цікавим, учитель з'ясовує причину такої оцінки, пропонує учням сформулювати свої пропозиції: «Щоб мені було цікаво, потрібно...», «Щоб мені було цікаво, я хочу...».
Ріка пізнання	<p>1-й крок. Учитель пояснює учням, що знати все неможливо, тому кожна людина весь час відкриває щось нове в навколишньому світі й у самій собі. Отже, життя кожного з нас можна зобразити, як річку пізнання, але, як і в кожній річці, на шляху річки пізнання трапляються певні перепони (каміння, крига, хмари тощо).</p> <p>2-й крок. Учні отримують малюнок із зображенням річки, яка вкрита кригою, та хмаринками, з яких іде сніг (на кригах і хмаринках міститься певне твердження у формі заперечення).</p> <p>3-й крок. Учитель пропонує учням уважно прочитати написи на кригах і хмаринках (наприклад: мені було важко виконувати завдання; я не вивчив правило; до моєї думки ніхто не прислухався; завдання важке й нецікаве).</p> <p>4-й крок. Учні пропонується відреагувати на написи:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● якщо вони не згодні з твердженням, необхідно зняти кригу або хмаринку; ● якщо згодні, то крига/хмаринка залишаються. <p>й крок. Учень/учениця аналізує отриманий варіант малюнка.</p>
Плюс-мінус	Учні/учениці за допомогою плюсів чи мінусів позначають у зошиті, з якими завданнями вони справилися легко, а які були незрозумілими.
Рейтинг	Закінчивши роботу, учень/учениця ставить собі оцінку. За ту ж роботу оцінку ставить і учитель. Записується дріб. Наприклад: 4/5, де 4 — оцінка учня, а 5 — оцінка педагога. Прийом вводиться на період узгодження критеріїв оцінювання, а через деякий час обидві частини дробу все частіше співпадають. Інша причина введення прийому — привчити до регулярного оцінювання своєї праці.
Трикутна призма (червоний, жовтий, зелений)	Учні дають вчителю зворотний зв'язок, показуючи колір, що відповідає рівню розуміння.

Аналіз портфоліо	Перевірка рівня навчальних досягнень за допомогою портфоліо учня/учениці. Портфоліо – це підібрані учнем/ученицею роботи із зазначенням дати, призначення яких – розповісти історію учнівських досягнень або поступу. Портфоліо зазвичай містить особисті роздуми учня/учениці з поясненнями, чому обрано ту чи іншу роботу і як саме вона показує досягнення цілей навчання.
Драбина успіху / Лінійка	За допомогою малюнка драбини або шкали лінійки учень/учениця самостійно визначає, на якому щаблі він знаходиться в результаті діяльності під час уроку.
Рефлексія змісту навчальної діяльності	
Газетний заголовок	Вигадати газетний заголовок, який може бути написаний до теми, яка вивчається. Передати основну ідею події.
Доповни думку	Письмова перевірка розуміння теми, коли учні заповнюють пропуски у пропонованому твердженні.
Есе «хвилинка»	Питання для такого есе – це конкретне питання з орієнтацією на очікуваний(і) результат(и) навчання, на яке можна відповісти за одну-дві хвилини.
«Знаємо – Хочемо дізнатися – Дізналися»+	Учні відповідають групами, у парах або індивідуально на запитання «Що ми вже знаємо?» (З), «Що ми хотіли б дізнатися?» (Х) та «Що вже вивчили за темою?» (Д). Плюс (+) просить учнів класифікувати отримані знання за допомогою концептуальної карти або наочної схеми, яка відображає ключову інформацію. Потім кожен учень/учениця записує короткий підсумок(на один абзац) про вивчене.
Найзаплутаніший момент (брудна точка)	Це варіант однохвилинки. Можна дати учням трохи більше часу для відповіді на запитання (у кінці уроку або під час паузи, яка утворилася після пояснення теми): «Який «найбільш заплутаний момент» сьогоднішнього заняття?»
Підсумок одним реченням	Учнів просять написати підсумкове речення, яке відповідає на питання «хто», «що», «де», «коли», «чому», «як» щодо певної теми.

Подумай – запиши – обговори в парі – поділися	Учні обдумують відповідь самостійно, записують її, об'єднуються в пари та обговорюють відповідь із партнерами, а потім озвучують її всьому класу.
Шкала Лайкерта	Учитель наводить 3-5 тверджень, які явно не є істинними або помилковими, але дещо спірними. Мета полягає в тому, щоб допомогти учням подумати над текстом, а потім обговорити його з однокласниками. Наприклад, «Герой (ім'я) не повинен був робити (що саме)». повністю погоджуюся не погоджуюся погоджуюся

3-2-1	Учні виконують такі варіанти завдань, визначаючи за прочитаним текстом: три речі, які ви дізналися, два цікаві факти, одне питання, що залишилося; три ключові слова, дві відмінності між __, один вплив на __; три важливі факти, дві цікаві ідеї, одне уявлення про себе як учня; три нові терміни, дві нові ідеї, одна річ, яку потрібно обдумати; три питання до тексту (незнайомі слова або незрозумілі ідеї), два прогнози за текстом (що станеться далі, враховуючи вже прочитане), знайдіть один зв'язок у тексті (з тим, що ви вже знали або випробували)
Трихвилинна пауза	Запишіть на дошці незавершені твердження. Запропонуйте учням вибрати два або три з них і озвучити або записати з власним завершенням. Це можуть бути такі речення: Я змінив чи змінила своє ставлення до... Я дізнався чи дізналася більше про... Я здивувався чи здивувалася тому, що... Я відчув чи відчула... Я ставився чи ставилася до...
Інструменти для життя	Запропонуйте учням відповісти на питання: Які отримані на уроці знання й вміння ви зможете втілити в життя?

Дві зірки й побажання	Застосовується для оцінювання творчих робіт учнів, творів, есе. Учитель пропонує перевірити роботу однокласника/однокласниці. Коли учні коментують роботи один одного, вони не виставляють оцінки, а вказують на два позитивні моменти – «дві зірки» – і на один момент, який потребує доопрацювання – «побажання».
Піца	На уроках цей інструмент доцільно використовувати протягом вивчення усієї теми. Піцу потрібно розділити на кілька частин в залежності від чинників, які вас цікавлять. Чим ближче до середини – тим більший бал. Кожен учень ставить по одній відмітці у кожен сектор. Якщо йому не сподобалося, то він обирає 0, якщо середньо – то 5, якщо йому все сподобалося – то буде ближче до середини.
Рефлексивна мішень	Мішень потрібно розділити на кілька частин залежно від чинників, які вас цікавлять. Що ближче до цілі - то вищий бал. Кожен учень/учениця може зробити в кожному секторі по одній позначці.
Кошик ідей	Учні записують на аркушах свою думку про урок. Усі аркуші кладуть до кошика (коробки, мішечка тощо), потім учитель вибірково читає записи, разом з учнями обговорює відповіді.

Поточне оцінювання або поточний контроль є основною ланкою в системі контролю у закладах загальної середньої освіти. Воно перебирає на себе функції формувального, тобто є навчальним, проводиться систематично з метою встановлення рівнів засвоєння матеріалу та здійснення коригування щодо застосовуваних технологій навчання. Запитання, завдання, тести спрямовані на закріплення й повторення, тому індивідуальні форми оцінювання доцільно поєднувати із фронтальними. Звертаємо увагу на важливість урахування мотиваційно-стимулювальної функції поточного оцінювання.

Тематичне оцінювання здійснюється на основі поточного з урахуванням проведених діагностичних (контрольних) робіт, якщо такі були.

Фіксувати навчальні результати МОН України пропонує у «Свідоцтві досягнень учня / учениці». Воно містить «характеристику навчальної діяльності», сформовану відповідно до переліку наскрізних умінь, визначених Державним стандартом базової середньої освіти, та вимоги до результатів навчання, зокрема, з предметів мовно-літературної галузі:

- (1) сприймає усну інформацію на слух / аудіювання;
- (2) усно взаємодіє та висловлюється / говоріння;
- (3) сприймає письмові тексти / читання;
- (4) письмово взаємодіє та висловлюється / письмо.

Формувальне (поточне формувальне) оцінювання, окрім рівневого чи бального, може здійснюватися у формі самооцінювання, взаємооцінювання учнів.

Усі види оцінювання, а формувальне особливо, передбачають використання ретельно розроблених критеріїв. Очевидно, що критерії оцінювання мають формуватися на основі державних вимог до обов'язкових результатів навчання. У мовно-літературній освітній галузі основними вимогами є: *комунікація в усній і письмовій формі, опрацювання інформації з різних джерел, уміння використовувати мовні засоби для досягнення особистих і суспільних цілей* (Державний стандарт, 2020, с. 2–3).

Орієнтовні критерії оцінювання результатів навчання учнів 7-9 класів у мовно-літературній освітній галузі

Група результатів навчання	Рівень досягнення результатів навчання			
	Початковий (розпізнавання, пригадування, відтворення)	Середній (розуміння, застосування)	Достатній (аналіз, синтез)	Високий (оцінювання, створення, продукування)

Аудіювання	<p>відтворює зміст усного повідомлення;</p> <p>знаходить у почутому повідомленні відповіді на запитання;</p> <p>дотримується норм у виборі мовленнєвих засобів;</p> <p>дотримується основних правил спілкування</p> <p>визначає, що сприяє, а що заважає ефективній комунікації</p>	<p>розуміє та відтворює зміст почутого повідомлення;</p> <p>формулює тему та ідею почутого повідомлення;</p> <p>відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення;</p> <p>висловлює власне ставлення до почутого;</p> <p>логічно структурує власне повідомлення;</p> <p>використовує окремі засоби художньої виразності</p>	<p>вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення;</p> <p>доброзичливо висловлює своє ставлення до думок інших осіб ;</p> <p>передає враження від почутого повідомлення;</p> <p>виокремлює потрібну інформацію з почутого повідомлення;</p> <p>характеризує вплив окремих деталей на сприйняття адресатом змісту почутого повідомлення;</p> <p>розповідає про власний емоційний стан під час рефлексії власної діяльності або сприймання</p>	<p>унаочнює та візуалізує почуте повідомлення, використовуючи різні засоби;</p> <p>аргументовано доводить наявність у тексті прихованої інформації;</p> <p>наводить кілька аргументів і прикладів на підтвердження власної позиції;</p> <p>обґрунтовує достовірність і повноту інформації;</p> <p>використовує потрібні вербальні та невербальні засоби для спілкування;</p> <p>регулює власні емоції під час презентації</p>
-------------------	---	--	---	---

			повідомлення	повідомлення, художньої декламації
--	--	--	--------------	------------------------------------

<p>Читання</p>	<p>застосовує різні види критичного читання текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних стилів на відому та частково нову тематику;</p> <p>розрізняє тексти різних стилів, типів та жанрів розпізнає основні виражальні засоби, відтворює окремі з них;</p> <p>переказує зміст тексту відповідно до завдання</p>	<p>пояснює функції основних складників друкованого чи цифрового текстового джерела інформації;</p> <p>розрізняє складники структури тексту;</p> <p>висловлює в усній та/або письмовій формі власні почуття, враження, викликані прочитаним;</p> <p>формулює тему та основну думку тексту, виокремлює мікротеми;</p> <p>характеризує літературних персонажів;</p> <p>використовує текстові джерела інформації;</p> <p>фіксує потрібні елементи тексту з допомогою графічних позначок</p>	<p>співвідносить зміст сприйнятого тексту з історичним і культурним контекстом;</p> <p>визначає в тексті головну і другорядну, відому і нову інформацію;</p> <p>визначає спільні та різні елементи змісту і форми подібних текстів;</p> <p>проводить паралелі між образами і ситуаціями, зображеними в тексті, та власним життєвим досвідом;</p> <p>розрізняє актуальні та достовірні текстові джерела інформації</p> <p>описує свої літературні уподобання;</p> <p>висловлює в усній та/або письмовій формі своє ставлення до зображеного в тексті</p>	<p>обґрунтовує сумнівність/ достовірність інформації з тексту;</p> <p>поєднує інформацію, подану в різні способи (словесну, графічну, числову тощо) у межах одного або кількох текстів;</p> <p>формулює висновки відповідно до поставленого завдання;</p> <p>розкриває актуальність тексту в контексті викликів сучасності та власних життєвих потреб;</p> <p>обґрунтовує власну оцінку прочитаного тексту, наводячи аргументи та/або доречні цитати;</p> <p>створює текст за визначеними характеристиками;</p>
-----------------------	--	---	---	---

				<p>представляє текстову інформацію в різний спосіб;</p> <p>творчо опрацьовує прочитаний текст, за мотивами прочитаного створює власний медійний продукт</p>
Письмо	<p>записує власні міркування або інформацію з інших джерел;</p> <p>оформлює висловлення згідно з правилами та основними засадами академічної доброчесності;</p> <p>дотримується засад академічної доброчесності в онлайн-взаємодії</p>	<p>складає та оформляє власне висловлення згідно з усталеними нормами;</p> <p>створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів за визначеним алгоритмом;</p> <p>взаємодіє з іншими особами в цифровому середовищі, дбаючи про безпеку;</p> <p>дотримується норм етикету під час онлайн-спілкування;</p> <p>знаходить і виправляє недоліки та помилки у власних висловлюваннях</p>	<p>добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення;</p> <p>створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата;</p> <p>доповнює та/або змінює окремі частини тексту відповідно до теми і мети висловлювання;</p> <p>дискутує в онлайн-середовищі на знайомі теми;</p> <p>коментує думки учасників дискусії;</p> <p>самостійно знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові і</p>	<p>створює цілісні письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, логічно і послідовно висловлюючи думки та зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід;</p> <p>толерантно обстоює власну позицію, звертає увагу на спільні і різні думки учасників дискусії;</p> <p>аналізує зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу;</p> <p>коригує та вдосконалює</p>

			мовному оформленні власних висловлень	письмовий текст;
Говоріння	виокремлює та розрізняє мовні одиниці різних рівнів (звуки, частини слова, слова, форми слова, словосполучення, речення, тексти); відтворює окремі художні засоби для втілення власних творчих намірів	вирізняє окремі мовні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їхню суть; наслідує окремі стильові риси текстів у процесі створення власного тексту чи медіатексту для взаємодії з іншими особами	порівнює та зіставляє мовні одиниці різних рівнів за визначеними ознаками; порівнює тексти щодо наявності в них певних мовних явищ; вирізняє спільні та різні риси між власним мовленням і мовленням інших осіб; використовує для урізноманітнення власного мовлення літературні твори, словники та довідкові джерела	творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні нестандартні рішення, обґрунтовуючи зроблений вибір